

## АНАЛІЗ СКЛАДУ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ НА ПОЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПТУ КУЛЬТУРНИЙ КОД (НА МАТЕРІАЛІ АМЕРИКАНСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

Кирилюк М.П., Палей Т.А.

Київський національний університет культури і мистецтв

У статті розглядається структура лексико-семантичного поля на позначення концепту Культурний код та роль фразеологізмів у створенні цього концепту. Проаналізовані особливості американської фразеології. Виділені лексико-семантичні групи (мікрополя) як компоненти лексико-семантичного поля концепту Культурний код.

**Ключові слова:** концепт, культурний код, фразеологізм, ціннісний смисл.

**Постановка проблеми.** На сучасному етапі розвитку культурології, лінгвістики і міжкультурної комунікації на перший план виходять питання відображення. **Актуальність дослідження** визначається необхідністю вивчення відображення культурного коду нації в його лексичному виразі. Найяскравіше культурний пласт відображують фразеологізми, які відтворюють всю палітру тропів – метафори, гіперболи, алюзії та інші засоби образності. Дослідження концептуального значення фразеологізмів у американській системі англійської мови проводиться для кращого розуміння національно-культурних підстав народження фразеологічних одиниць, причин закріплення їх у мові. Аналіз джерел виникнення фразеологізмів надає змогу глибше поринути в історію, культуру народів. Можливим стає також подальше прогнозування виникнення фразеологізмів в певних джерелах англійської мови. Науковий пошук у цій сфері сприятиме більш глибокому розумінню історії та культури Америки, що сприятиме інтенсивнішому розвитку міжкультурних та глобалізаційних процесів в сучасному світі.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Фразеологізм – це невід’ємний складник будь-якої мови. Багато вчених досліджували його функції (А. В. Кунін, В. В. Виноградов, Н. Н. Амосова), значення (А. В. Кунін, В. А. Лебединська, С. Георгієва, Д. Г. Мальцева), структуру (А. В. Кунін, Н. Н. Амосова, В. В. Виноградов), етимологію (Ш. Баллі, А. В. Кунін, К. Т. Баранцев). На думку науковців, фразеологізми є найціннішою основою для дослідження мови та культури будь-якої нації, оскільки фразеологічні одиниці відображають у своїй семантиці тривалий процес розвитку культури народу, фіксують і передають від покоління до покоління культурні настанови.

Досить плідними є дослідження вітчизняних та зарубіжних мовознавців. Розробкою питань теорії фразеології займалися В. В. Виноградов, С. Д. Поливанов, Л. А. Булаховський, В. Л. Архангельський, В. М. Мокієнко, В. П. Жуков, О. М. Мелерович, В. Г. Гак, Л. Г. Скрипник, М. Ф. Алефіренко, Л. Г. Авксентьев, М. Т. Демський. Такі лінгвісти як О. І. Смирницький, О. В. Кунін, Н. М. Амосова, А. І. Альохіна досліджували фразеологію англійської мови. Серед західних мовознавців слід відзначити Ш. Баллі та Л. П. Сміта. На жаль, на заході приділяється дуже мало уваги цій галузі мовознавства.

Фразеологія нерозривно пов’язана з психологією та ментальністю народу. Адже виникнення фразеологізмів зумовлено особливістю людської психіки.

Мова є дзеркалом ментальності народу – такий висновок можна зробити, спираючись на праці О. Потєбні, В. Гумбольдта, Н. Теллі та інших. Вся структура мови, її словотворчі можливості, родові категорії, фонетичні особливості, синонімія та ін. так чи інакше пов’язані з ментальністю народу-носія мови. Але особливо тісно, на нашу думку, пов’язані з ментальністю стійкі сполучення слів, які живуть у мові, не змінюючись віками.

Зв’язок між фразеологізмами та ментальними рисами народу можна простежити у двох напрямках: ідучи від ментальних рис, знайти їх відображення у фразеологізмах, і навпаки – за допомогою аналізу фразеологізмів виявити ментальні риси, характерні для народу-носія мови.

У даному дослідженні ми розглядаємо фразеологізми американського варіанту англійської мови, які вербалізують концепт культурного коду.

**Постановка завдання.** Мета – аналіз лексико-граматичного поля концепту Культурний код.

Відповідно до мети ставлять такі завдання: 1) проаналізувати поняття концепту Культурний код; 2) виділити лексико-семантичні групи (мікрополя), які формують лексико-семантичне поле на позначення цього концепту.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Теорія лексико-семантичних полів (далі – ЛСП) знайшла широке обґрунтування у роботах вітчизняних і зарубіжних лінгвістів Й. Трієр, Л. Вайсгербер, Д. Н. Шмельов, А. А. Уфимцева та інших, які підкреслюють що в основі кожного ЛСП лежить певна семантична категорія яка становить той семантичний інваріант, котрий об’єднує різномірні мовні засоби й обумовлює їх взаємодію. Наявність у похідних однієї й тієї ж самої словотворчої форми передбачає їх єдність на основі семантики. Більшість дослідників поділяють точку зору, згідно якої зовнішня структура поля представлена відношеннями макрополе → мікрополе → варіанти. Семантичне макрополе характеризується ієрархією відношень всередині полів і між ними тому при моделюванні структури ЛСП враховуються співвідношення між центром поля та периферією, зв’язки між окремими компонентами полів, перетин полів та інші фактори [1].

Лексико-семантичне поле як сукупність лексичних одиниць, об’єднаних спільністю змісту,

які відображають понятійну, предметну подобу позначених явищ.

Лексичні одиниці, з одного боку, відрізняються неоднорідністю, з іншого – вони мають спільні характеристики, що робить можливим об'єднати їх в окремі групи. Такими групами є лексико-граматичні групи, які також називають семантичне поле, тематична група. Дослідники вважають, що ЛСГ – це така група слів, які тісно пов'язані між собою за змістом, вони є взаємозалежними і зумовлюють значення один одного.

Семантичними полями вважають і семантичні класи (групи) слів будь-якої частини мови і семантичні співвідносні класи (групи) слів різних частин мовлення, і лексико-граматичні (функціонально-семантичні) поля, і парадигми синтаксичних конструкцій, пов'язаних трансформаційними (дериваційними) відносинами, і різні типи семантико-синтаксичних синтагм. Поєднує їх, незважаючи на суттєві структурні відмінності, те, що вони мають в своїй основі ту чи іншу семантичну категорію або категоріальну ситуацію. В практичних цілях доцільно розмежовувати семантичні класи слів і семантичні поля.

У проведенні практичного дослідження необхідно розрізнити такі поняття, як *концептосфера* і *семантичний простір мови*. «Концептосфера – це мисленнева царина, що складається з концептів, а семантичний простір мови – тільки частина концептосфери, актуалізована за допомогою мовних знаків. Концептосфера мови – це не набір, не інвентар концептів, а їх складна система, утворена перетинами й переплетеннями численних і різноманітних структурних об'єднань груп концептів, що вибудовують ланцюжки, цикли, які, у свою чергу, розгалужуються, як дерева, конструюються, як поля з центром і т. ін. Уся ця складна система структурована у поля, цикли, ланцюжки та інші структурні конструкції й утворює семантичний простір певної конкретної мови» [2, с. 25]. У зв'язку з тим, що концептосфера значно ширша від мови, отримати знання про будь-яку її частину можна тільки шляхом вивчення семантичного простору мови, що і є предметом дослідження когнітивної лінгвістики.

Оскільки концептуальні ознаки виявляються через семантику мови, необхідно чітко розрізнити когнітивний (мисленневий) концепт, утворений із компонентів (концептуальних ознак) і його мовну репрезентацію (слово, фразеологізм, словосполучення), що складається з набору сем, які виступають засобом і способом репрезентації когнітивних процесів у лінгвістичних структурах, проте повністю концепт не представляють. Значення слів, фразеосполучень, схем речень, текстів можуть слугувати лише письмово фіксованим джерелом знань про зміст тих чи інших концептів. Хоча концепти й репрезентуються за допомогою мовних і мовленневих засобів, однак уся їх сукупність не відтворює повної картини концепту. Слово, наприклад, своїм значенням у мові репрезентує лише частину концепту, звідси виникає необхідність синонімії слова, потреба в текстах, які сукупно розкривають зміст концепту [3, с. 18].

Можливі також випадки, коли є концепт, однак лексема для його реалізації відсутня. Такий випадок називається лакуною. Спостерігаються також

алоізми – відсутність лексем і семем за наявності концепту, яка зумовлена відсутністю потреби у предметі. Тобто мовні засоби вираження концепту своїм значенням передають тільки частину концептуальних ознак, «релевантних для повідомлення, передавання яких є завданням мовця, входить у його інтенцію. Весь концепт у всьому багатстві свого змісту теоретично може бути виражений тільки сукупністю засобів мови, кожен із яких розкриває лише його частину» [4, с. 38].

Значення є тільки одним (або декількома) із аспектів концепту як багатовимірною етнопсихічного утворення. «Значення не зводиться до концепту. Концепт виступає лише мисленневим субстратом значення, на якому лінгвокреативне мислення нарощує різні смисли оцінного, емотивного й експресивно-образного характеру» [5, с. 66]. Звідси випливає, що та частина концепту, яка об'єктивована мовним знаком, є його значенням, невербалізована частина – позамовним смислом.

Концепт як результат освоєння світу певною лінгвокультурологічною спільнотою закріплюється в концептосфері народу і перш за все представляє інтерес при виявленні особливостей пізнавальної діяльності. Обов'язковість вербалізованості концепту закріплена і в його визначенні А. Вежицькою як об'єкта зі світу «Ідеальне», що має ім'я і відображає певні культурно зумовлені уявлення про світ «Дійсність» [6, с. 206]. Вербалізованість концепту передбачає і розуміння його як єдиної фіксованої цілісно оформленої сутності. Якщо вербалізація концепту не здійснилася, це доводить те, що процес пізнання того чи іншого предмета або явища навколишньої дійсності не відбувся або ще не завершений. Акт пізнання завершується найменуванням, тобто в його результаті повинен народитися мовний знак концепту, адже «акт пізнання здійснюється через зв'язок, яким устанавлюється відношення між світом речей і подій та світом понять людини» [7, с. 142].

Завдяки усвідомленню національно-культурної специфіки пізнавальної діяльності і, зокрема, центрального поняття лінгвокультурології – *концепту*, що втілює когніцію, лінгвістична когнітологія стала перспективним напрямом для проведення лінгвокультурологічного дослідження. Досить частим сьогодні стало розуміння концепту як наслідку відображення у свідомості мовних і культурологічних чинників. Культурний аспект концепту акцентується в його інтерпретації як «згусток культури у свідомості людини». Це «те, за допомогою чого людина – рядова звичайна людина, не творець культурних цінностей – сама входить у культуру, а в деяких випадках і впливає на неї» [8, с. 42-43].

Національна специфіка концепту висвітлюється і в трактуванні цього поняття Н. Д. Арутюновою, яка його розглядає як щось таке, що стосується сфери практичної (повсякденної) філософії та є результатом взаємодії культурологічних факторів, до яких належить національна традиція, фольклор, релігія, ідеологія, життєвий досвід, образи мистецтва, почуття й система цінностей. Концепти «утворюють своєрідний культурний шар, що є посередником між людиною і світом» [9, с. 3]. Цей підхід переформується з етнографічним визначенням феномену культури, сформульованим Е. Б. Тейлором, суть якого по-

лягає в тому, що культура складається у своїй цілісності зі знання, вірувань, мистецтва, моралі, законів, звичаїв і деяких інших схильностей та звичок, засвоєних людиною як членом суспільства. У межах такого підходу акцент робиться на контекстуальному зв'язку, що формується у свідомості індивіда або колективу, концепту з уже засвоєними глобальними суспільними цінностями певного соціуму [10, с. 10]. При цьому засвоєння лінгвістичного значення слова паралельно з соціалізацією особистості та засвоєння нею свого культурного простору і є чинниками, що сприяють виникненню концепту.

Фразеологізми на позначення концепту культурного коду створюють в англійській мові лексико-семантичну групу, об'єднуючись на основі денотативної співвіднесеності з типовою ситуацією національного культурного відношення між предметами об'єктивної дійсності, а також загального для всіх цих словосполучень категоріальної ознаки «культурний код».

Національно-культурна специфіка внутрішнього контексту фразеологізмів можлива за наявності в їхньому складі різних кодів: гастрономічних, соматичних, артефактних, зоонімних тощо, а також завдяки розумінню тієї лінгвокультурної інформації, яка закладена в мотивуванні фразеологізму, тобто його образності, семантиці. У дослідженнях В. Красних [11], В. Телії [12], О. Березович [13] код культури виступає як знакова реалізація архетипів свідомості. Так, В. Красних код культури прирівнює до «сітки», яку культура «накидає» на навколишню дійсність, членує, категоризує, структурує й оцінює її [11, с. 5].

Різними способами кодований ціннісний зміст утворює систему кодів культури і в цілому картину світу, яка розкриває світогляд того чи іншого соціуму. Приймаючи за базове положення про те, що код культури – це система знаків матеріального і духовного світу, що стали носіями культурних смислів [14, с. 9], то впливає, що код передбачає вторинне використання знаків, які вже мають закріплене за собою первинне значення. Природа первинних знаків відрізняється: це можуть бути природні об'єкти (тваринний, рослинний коди), речі (артефактний код) та інші прояви дійсності [15; с. 57].

Для виокремлення ЛСП концепту культурного коду американської фразеологічної системи слід спочатку визначити культурні особливості Америки, які відрізняють її лексику від інших англомовних груп.

Американська нація склалася на основі територіальної цілісності та єдності поглядів, а не на основі етносу. Саме тому стосовно американської нації використовується термін «плавильний котел», який об'єднав в один сплав людей різних рас і національностей із багатьох країн світу, які, у свою чергу, мали позитивний вплив на розвиток США та принесли із собою багато позитивного: ліберальні традиції, бажання ризикувати і пізнавати невідоме незалежно й оптимістично, патріотизм, самокритика сприяли розвиткові культури, освіти і науки, втіленню в життя американської мрії [16, с. 184].

Тому ЛСП концепту культурного коду Америки включає наступні лексико-семантичні групи (далі – ЛСГ):

- основні атрибути країни;
- соціальна характеристика країни;
- основні характеристики американської нації;
- культурне збагачення нації;
- виробництво;
- економіка;
- кулінарія;
- медіа;
- навколишнє середовище;
- флора;
- фауна;
- релігія;
- робота, професія;
- достаток (багатство, бідність);
- освіта;
- політична діяльність;
- демократія, свобода, незалежність;
- здоров'я, спорт;
- хобі.

Формування американської нації відбувалось в умовах домінування англосаксонської протестантської культури, що не могло не відбитись на формуванні фразеологічного фонду мови. Проте, не дивлячись на цей факт, існують фразеологічні одиниці, які зустрічаються лише у американському варіанті англійської мови. Саме такі фразеологічні одиниці і є унікальними носіями історії та розвитку американської нації. Ці фразеологічні одиниці, як правило, пов'язані із важливими історичними подіями, важливими історичними постатями та розповідають про формування нації у цілому. Так, наприклад, такі фразеологічні одиниці, як *first father* (*an early emigrant to America*) або *first planter* (*any of those who planted the earliest British colonies in the present US*) розповідають про заселення американського континенту, а такі фразеологізми, як, наприклад, *king's men* (*one who supported the English cause at the time of the American revolution*), *liberty men* (*during the American revolution, one who was loyal to the cause of the colonists*), *new ground/land* (*land which has just been cleared for cultivation*) розповідають нам про війну американської нації за свою незалежність та відображають сприйняття поселенців самих себе, де вони бачать себе засновниками нового світу та нового суспільства. Фразеологічні одиниці такі, як *remember the Alamo* та *remember Pearl Harbor* (*this is often heard when one wants to issue a warning in jest, meaning, «Don't forget history; we can climb out of any misery»*), *Custer's last stand* (*from American history: a form of desperate resistance ending in one's extermination, as happened to the famous American officer named Custer while fighting the Indians*) розкажуть нам не лише про важливі історичні події, які відбувались у США, але й ще показують нам повагу американської нації до своєї історії та про важливість кожним громадянином шанобливо ставитись до історії свого народу та вчити її. Гордість та любов до своєї країни американської нації можна відчутти у такій ідіомі, як *Stars and Stripes* (*the flag of the United States, a symbol of America, America herself*) тобто «США» та «Прапор США», що позначає саму країну, але через використання основної символіки США, тобто її прапора, на якому зображені 13 червоних і білих горизонтальних смуг (7 червоних і 6 білих), що означають 13 колишніх ко-

лоній, які відповідно до Декларації незалежності США, ухваленої 4 липня 1776 року 2-м Конти-нентальним конгресом представників англійських колоній у Північній Америці, об'єдналися й утворили Сполучені Штати Америки та 50 білих п'ятикутних зірочок, що позначають кількість штатів. У наступних фразеологічних одиницях: *ground zero (the place in New York City where the World Trade Center stood that was brought down by suicide terrorists)*, *total terrorist (a stern or harsh person, such as a teacher or a parent)* можна відслідкувати нещодавні трагічні події у США, а саме наслідки жорсткої терористичної атаки 9 вересня 2001 року, що й послугувало утворенню цих фразеологізмів [17, с. 110].

Американський національний характер включає в себе особливий склад мислення, психології та поведінки американців, сукупність соціально-психологічних рис, національно-психологічних настанов, стереотипів, що допомагають відрізнити представників американської нації від інших спільнот. Серед домінуючих складників національного характеру американців слід відзначити риси, представлені номінаціями *exceptionalism, pragmatism, self-reliance, efficiency, practicality, materialism, acquisitiveness, work-aholicism, work-orientation, social mobility, optimism, various addictions, activist approach to life*.

Американська фразеологія відображає вкорінене у побутовій свідомості уявлення про те, що причина невдачі лежить у лінії, безвольності або недостатньо розвинених бійцівських якостях переможених, оскільки спочатку всі мають рівні можливості.

Аналіз фразеологічного фонду американського варіанту англійської мови дозволяє виявити такі базові групи цінностей, зафіксовані у фразеології:

- агентивність: діяльність, винахідливість, працьовитість, активність, завзятість і стійкість у подоланні труднощів – *to make the fur fly, to hoe one's (own) row, to stand up to the rack*.

- індивідуалізм: пріоритет особистості, рівність можливостей, «self – reliance» як незалежність, самостійність, опора на власні сили – *no one knows the luck of a lousy calf, to cut one's own fodder, to do from the shoulder*.

- змагальність: орієнтація на успіх, прагнення до лідерства – *to strike on, the longest pole knocks the persimmons'*,

- конформізм – необхідність відповідності прийнятним у суспільстві стандартам як мірила успішності – *to cut the mustard, to kick over the dope bucket* [18, с. 194].

Особливе значення у формуванні концептосфери американців відіграли цінності, які репрезентовані в мовній картині світу за допомогою аксіологем *equality, freedom, individualism, patriotism, privacy* тощо. У дослідженнях американські цінності розглядаються здебільшого як позитивне явище, проте існує також критичний аспект, який підкреслює перевагу матеріального добробуту та високої ціннісної вартості грошей в американському суспільстві: «*American values are none other than a collection of the banal nostrums of the American plutocracy*» [19, с. 48].

Виокремимо базові риси американської лінгвокультури, виражені фразеологічними конструкціями:

- егалітаризм: *John Doe – Jane Doe* «позивач(-чка) у суді» [20], *John Q Taxpayer – Jane Q Taxpayer* «пересічний американець» [20], *G.I. Joe – G.I. Jane* «чоловік-військовослужбовець, жінка-військовослужбовець» [21] та ін. Подані приклади американських фразеологізмів дозволяють стверджувати про певну тенденцію до зрівнювання статей. – патріотизм, який виявляється у шанобливому ставленні до відомих державних діячів, до історії, пам'яток культури: *(honest) old Abe* «чесний старий Ейб» (так називають президента США Авраама Лінкольна) [22], *Father Abraham* «батько Авраам» (так називають президента США Авраама Лінкольна) [20], *father Knickerbocker* «амер. батько Нікербокер» (так жартівливо називають Нью-Йорк, за іменем гумористичної книги В. Ірвінга (W. Irving 1783-1859) «*Knickerbocker's history of New York*», *Knickerbocker* – голландське прізвище, яке часто зустрічалось серед перших переселенців) [21], *Brother Jonathan* «жартівлива назва представників уряду США (за іменем *Jonathan'a Trumbell'a*, губернатора штату Коннектикут, якого президент Вашингтон називав *Brother Jonathan*)» [22];

- середній клас. Прецедентним власним іменем для позначення середньостатистичної людини в США виявився антропонім *Joe*. Представник середнього класу у США репрезентується фразеологізмами *average/ordinary/plain/regular Joe* «звичайна людина, звичайний американець» [20], *Joe Blow, Joe Schmo* «середня людина, середній американець» [20], *Joe Citizen* «типовий мешканець міста» [20, 22] тощо.

- упередженість. Дослідники стверджують про існування гендерної, етнічної та расової упередженості для американської лінгвокультури. Гендерна упередженість полягає у домінуванні чоловічих імен у англійській фразеології, етнічна ж – існує як наслідок реалізації схеми «свій – інший – чужий». Фразеологізми, які вербалізують гетеростереотипи, відзначаються негативною, принизливою оцінкою афро-американців (негрів) білими американцями або навпаки. Соціальні упередження вербалізуються у фразеологізмах *Joe sixpack* «середньостатистичний американець, який п'є пиво, дивиться бейсбол і вірить кожному слову президента» [20], *Joe Zilch* «звичайна проста людина (компонент *zilch* означає ніщо)» [20].

Характерною рисою сучасного американського суспільства є свобода особистості, яка передбачає певні обмеження на втручання у приватне життя людини. Мовним індикатором цього явища є слово *privacy*, яке традиційно пов'язують з американським індивідуалізмом. Поєднання свободи особистості з повагою до всіх форм власності є безумовним досягненням американської спільноти, оскільки власність є недоторканою в США. Заборону на перетин приватної території відображено в ідіомі *you must not crash the gate*. Особистий простір американців суворо обмежений, що змушує їх його охороняти й не порушувати його меж: *to keep somebody at arm's length, your right to swing fists ends where my nose begins* тощо [19, с. 61].

У шкалі традиційних американських цінностей провідне місце належить патріотизму. У Сполучених Штатах патріотизм (*patriotism*) асоціюється з твердою вірою в обраність амери-

канської нації (*exceptionalism*): «*American patriotism means believing there is no better land on earth and no better system under which I would wish to be a citizen*». Крім того, патріотизм допомагає згуртувати націю в часи лихоліть, як було, наприклад, після вбивства американського президента Джона Кеннеді чи теракту 11 вересня 2001 року: «*American patriotism is as much political weapon as it is social glue... Freedom, equality, democracy and patriotism – these values work as a super epoxy, uniting the country in the times of calamity, such as after a presidential assassination or a 9/11*» [19, с. 65].

Великий вплив на формування концептуальної картини світу американців та її вербальне відображення мав культурно-історичний концепт АМЕРИКАНСЬКА МРІЯ: «*American dream is a staple of American self-portrait*». Квінтесенцією американської мрії вважають уявлення про те, що кожна людина, маючи енергію, здібності, наполегливість та працьовитість, може досягти успіхів у житті й стати багатю. Основними компонентами концепту АМЕРИКАНСЬКА МРІЯ є орієнтація на успіх (*success orientation*) та матеріальне процвітання (*material prosperity*), які базуються на ідеї рівних можливостей для всіх громадян країни (*equal opportunities*) [19, с. 68].

**Висновки з проведеного дослідження.** Аналіз фразеологічних одиниць, які містять у своїй семантичній структурі вербалізований концепт

культурного коду підтвердив важливість цього аспекту американського варіанту англійської мови. Багато які з цих фразеологізмів існують в американському варіанті англійської мови десятки і сотні років, інші ж фразеологізми виникли недавно і походять від відповідних історичних подій сучасності чи відомих персон. Вони віддзеркалюють мудрість народу, який любить влучні, образні вислови за допомогою яких можна передати і злий намір, і веселий жарт. Вони також виражають національні риси характеру американців і являють собою найцінніший матеріал при вивченні мови у контексті культури, що, безперечно, сприяє підвищенню рівня міжкультурної комунікації.

Лексико-семантичне поле на позначення концепту культурний код включає ряд мікрополей, які дозволяють виокремити основні концептуальні характеристики даного поняття.

ЛСП концепту культурного коду Америки включає наступні лексико-семантичні групи: основні атрибути країни; соціальна характеристика країни; основні характеристики американської нації; культурне збагачення нації; виробництво; економіка; кулінарія; медіа; навколишнє середовище; флора; фауна; релігія; робота, професія; достаток (багатство, бідність); освіта; політична діяльність; демократія, свобода, незалежність; здоров'я, спорт; хобі. Також багато фразеологізмів присвячено американській мрії, патріотизму, індивідуалізму тощо.

## Список літератури:

- Осадчук М. Л. Лексико-семантичне поле термінів категорії діяча (на матеріалі англійської економічної лексики) / М. Л. Осадчук // Мовні і концептуальні картини світу. – Вип. 17. – 2006. – С. 381-386.
- Попова З. Д. Понятие «концепт» в лингвистических исследованиях / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 2000. – 30 с.
- Венжинович Н. Лінгвокультурологічний аспект мовознавчих досліджень: навчально-методичний посібник до спецкурсу для студентів філологічного факультету / Наталія Венжинович. – Ужгород: ФОП Сабов А.М., 2015. – 267 с.
- Попова З. Д. Очерки по когнитивной лингвистике / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж: Истоки, 2001. – 191 с.
- Алефиренко Н. Ф. Лингвокультурология: ценностно-смысловое пространство языка / Н. Ф. Алефиренко. – М.: Флинта: Наука, 2010. – 288 с.
- Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. – М.: Русские словари, 1996. – 416 с.
- Арутюнова Н. Д. Национальное сознание, язык, смысл / Н. Д. Арутюнова // Лингвистика на исходе XX века: итоги и перспективы. – М., 1995. – Т. 1. – 456 с.
- Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования. – М.: Школа «Языки русской культуры», 1997. – 824 с.
- Арутюнова Н. Д. Логический анализ языка: Ментальные действия / Н. Д. Арутюнова. – М.: Языки русской культуры, 1993. – 336 с.
- Степанов Ю. С. Концепт «причина» и два подхода к концептуальному анализу языка – логический и сублогический // Логический анализ языка. Культурные концепты – М.: Наука, 1991. – С. 5-14.
- Красных В. В. Коды и эталоны культуры (приглашение к разговору) / В. В. Красных // Язык, сознание, коммуникация: Сб. статей / [отв. ред. В. В. Красных, А. И. Изотов]. – М.: МАКС Пресс, 2001. – Вып. 19. – С. 5-19.
- Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. – М.: Наука, 1986. – 143 с.
- Березович Е. Л. Язык и традиционная культура: Этнолингвистические исследования / Елена Львовна Березович. – М.: «Индрик», 2007. – 600 с.
- Гудков Д. Б. Телесный код культуры: материалы к словарю / Д. Б. Гудков, М. Л. Ковшова. – М.: Гнозис, 2007. – 288 с.
- Галинська О. М. Українська та англійська харчова традиція у дзеркалі фразеології: лінгвокультурологічний та етнокультурний аспекти / О. М. Галинська // Наукові записки НУ «Острозька академія». – 2015. – № 55. – С. 57-60.
- Савчук К. Ю. Відображення картини світу у фразеології американського варіанта англійської мови / К. Ю. Савчук // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Мовознавство. – Луцьк, 2013. – № 18. – С. 184-188.
- Савчук К. Ю. Фразеологічна картина світу як культурний код нації (на прикладі американських фразеологічних одиниць) / К. Ю. Савчук // Нова філологія. – 2012. – № 54. – С. 108-110.
- Данкевич Т. М. Американські фразеологізми / Т. М. Данкевич // Мова і культура. – 2013. – Вип. 16, т. 4. – С. 190-195.

19. Карпова К. С. Вербалізація національно-специфічних концептів американського суспільства XX – початку XXI століття. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.04 – германські мови. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2008. – 259 с.

**Лексикографічні джерела:**

20. The American Heritage Dictionary of Idioms / Ed. by C. Ammer. – Boston, Mass.: Houghton Mifflin Harcourt, 1997. – 729 p.  
21. The American Heritage Dictionary of the English Language: Fourth Edition. – Boston, Mass.: Houghton Mifflin Harcourt, 2006. – 2112 p.  
22. Webster's New Twentieth Century Dictionary of the English Language. Unabridged. – New-York, 1993. – P. 958.

**Кирилюк М.П., Палей Т.А.**

Київський національний університет культури і мистецтв

**АНАЛИЗ СОСТАВА ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКОГО ПОЛЯ  
НА ОБОЗНАЧЕНИЕ КОНЦЕПТА КУЛЬТУРНЫЙ КОД  
(НА МАТЕРИАЛЕ АМЕРИКАНСКОГО ВАРИАНТА АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА)**

**Аннотация**

В статье рассматривается структура лексико-семантического поля для выражения концепта Культурный код и роль фразеологизмов в формировании этого концепта. Проанализированные особенности американской фразеологии. Выделенные лексико-семантические группы (микрополя) как компоненты лексико-семантического поля концепта культурный код.

**Ключевые слова:** концепт, культурный код, фразеологизм, ценностный смысл.

**Kyryliuk M.P., Paliei T.A.**

Kyiv National University of Culture and Arts

**THE ANALYSIS OF LEXICO-SEMANTIC FIELD CONSTITUENTS  
FOR EXPRESSING THE CONCEPT CULTURAL CODE (ON THE MATERIAL  
OF THE AMERICAN VARIANT OF THE ENGLISH LANGUAGE)**

**Summary**

The article deals with the components of lexico-semantic field for denoting the concept Cultural code and role of phraseological units in the formation of this concept. The peculiarities of the American phraseology were analysed. There were singled out lexico-semantic groups (micro fields) as the components of lexico-semantic field of the Cultural code concept.

**Keywords:** concept, Cultural Code, phraseological unit, evaluative meaning.